

Notă de informare privind jurisprudența Curții – Nr. 144

August - septembrie 2011

Palomo Sánchez și alții împotriva Spaniei [MC] - 28955/06, 28957/06, 28959/06 și alții

Hotărârea din 12.9.2011 [MC]

Art. 10

Art. 10 § 1

Libertatea de exprimare

Concedierea unor sindicaliști pentru publicarea unor articole care ofensau colegii acestora: *neîncălcare*

În fapt – Reclamanții lucrau în calitate de curieri pentru o societate. După inițierea mai multor proceduri împotriva angajatorului lor în fața instanțelor pentru litigii de muncă, în 2001 aceștia au înființat un sindicat în care au inclus echipa de conducere. Buletinul din luna martie 2002 al sindicatului menționa o decizie a unei instanțe pentru litigii de muncă, prin care au fost admise parțial pretențiile reclamanților. Pe prima pagină a buletinului figura o caricatură care reprezenta doi colaboratori ai societății acordând o favoare sexuală directorului de resurse umane. Aceste două persoane erau criticate în două articole, redactate în termeni vulgari, pentru că au depus mărturie în favoarea societății în cadrul procedurilor inițiate de reclamanți. Buletinul a fost distribuit lucrătorilor și expus pe panoul de afișaj al sindicatului, situat în sediul societății. Reclamanții au fost concediați pentru abatere gravă, în speță atingerea adusă onoarei a doi colaboratori și directorului de resurse umane, criticați în buletin. Au contestat această decizie în instanță. Instanța pentru litigii de muncă a respins pretențiile acestora, considerând că, ținând seama de dispozițiile relevante ale Statutului lucrătorilor, concedierea acestora era justificată. A concluzionat că desenul și cele două articole în cauză erau insultătoare și aduceau atingere demnității persoanelor vizate, depășind astfel limitele libertății de exprimare. Recursurile ulterioare ale reclamanților au fost respinse.

Printr-o hotărâre din 8 decembrie 2009 (a se vedea Nota de informare nr. 130, cauza era intitulată, la vremea respectivă, *Aguilera Jiménez împotriva Spaniei*, nr. 28389/06 și altele), o cameră a Curții a concluzionat, cu șase voturi la unu, că nu a fost încălcat art. 10 din Convenție.

În drept – Art. 10 interpretat în lumina art. 11: în cauza reclamanților, problema libertății de exprimare este strâns legată de cea a libertății de asociere în cadrul unui sindicat. În această privință, trebuie subliniat că protejarea opiniilor personale, garantată de art. 10, se numără printre obiectivele libertății de întrunire și asociere, astfel cum este consacrată la art. 11. Cu toate acestea, deși plângerea reclamanților privește în principal măsura de concediere aplicată acestora din cauza faptului că au publicat și afișat articolele în litigiu, în calitate de membri ai organului executiv al unui sindicat, Curtea consideră mai adecvat să examineze faptele din perspectiva art. 10, interpretat, totuși, în lumina art. 11, având în vedere că nu s-a considerat a fi demonstrat faptul că respectivele concedieri avuseseră loc din cauza apartenenței reclamanților la sindicatul în cauză.

Principala problemă care se pune în speță este de a stabili dacă statul pârât era obligat să garanteze respectarea libertății de exprimare a reclamantilor, anulând concedierea lor. Instanțele interne au evidențiat că dreptul la libertatea de exprimare în contextul relațiilor de muncă nu este nelimitat, ținând seama de caracteristicile acestui tip de relații. Pentru a ajunge la concluzia că articolele și caricatura erau insultătoare pentru persoanele în cauză, instanța pentru litigii de muncă a efectuat o analiză minuțioasă a faptelor în litigiu și a contextului în care reclamantii au publicat buletinul. Curtea nu identifică niciun motiv pentru a contesta constatările instanțelor interne, conform cărora conținutul buletinului era jignitor și de natură să lezeze reputația altora. Trebuie să se facă o distincție clară între critică și insultă, aceasta din urmă putând, în principiu, să justifice impunerea unor sancțiuni. Prin urmare, motivele reținute de instanțele naționale se conciliau cu scopul legitim constând în protejarea reputației persoanelor fizice vizate în caricatură și textele în cauză, iar concluzia că reclamantii depășiseră limitele criticii admisibile în cadrul raporturilor de muncă nu poate fi considerată ca nefondată sau lipsită de un temei faptic rezonabil.

În ceea ce privește stabilirea chestiunii dacă sancțiunea impusă reclamantilor, și anume concedierea lor, era proporțională cu gradul de gravitate al articolelor în cauză, caricatura și articolele în litigiu au fost publicate în buletinul secțiunii sindicatului din care făceau parte reclamantii și, prin urmare, se înscriau în cadrul unui conflict între reclamant și societate. Totuși, acestea conțineau critici și acuzații adresate nu direct acesteia din urmă, ci altor doi colaboratori și directorului de resurse umane. Or, limitele criticii admisibile sunt mai puțin largi în ceea ce privește persoanele particulare decât în privința oamenilor politici și funcționarilor care acționează în exercițiul atribuțiilor lor.

Curtea nu este de acord cu argumentul Guvernului conform căruia conținutul articolelor în litigiu nu ridică o problemă de interes general. Publicația incriminată intervenea într-un litigiu de muncă în cadrul societății de la care reclamantii revendicau anumite drepturi. Prin urmare, dezbateră nu era pur privată; era vorba, cel puțin, de o chestiune de interes general pentru salariații societății. Cu toate acestea, existența unei asemenea chestiuni nu poate justifica folosirea unor caricaturi și expresii injurioase, nici măcar în cadrul relațiilor de muncă. Remarcile în cauză nu constituiau o reacție instantanee și impulsivă în cadrul unui schimb verbal rapid și spontan, ci afirmații scrise, afișate public în cadrul societății. După o punere în balanță circumstanțială a intereselor divergente aflate în joc, ilustrată prin multiple referiri la jurisprudența instanței constituționale privind dreptul la libertatea de exprimare în cadrul relațiilor de muncă, instanțele interne au confirmat sancțiunile impuse de angajator și au considerat că respectiva conduită nu ținea direct de activitatea exercitată de reclamant în cadrul sindicatului, ci contravenea principiului bunei-credințe în cadrul raporturilor de muncă. Asemenea instanțelor interne, Curtea apreciază că, pentru a putea prospera, raporturile de muncă trebuie să se bazeze pe încrederea între persoane. Deși această cerință nu implică o obligație de loialitate absolută față de angajator și nici o obligație de rezervă care implică supunerea lucrătorului față de interesele angajatorului, anumite manifestări ale dreptului la libertatea de exprimare, care ar putea fi legitime în alte contexte, nu sunt legitime în cadrul unei relații de muncă. O atingere adusă onoarei persoanelor prin intermediul unor expresii grosolane care constituie insulte sau injurii într-un mediu profesional prezintă, din cauza efectelor perturbatoare, o gravitate deosebită, în măsură să justifice sancțiuni severe.

În aceste circumstanțe, măsura concedierii aplicată reclamantilor nu constituia o sancțiune vădit disproporționată sau excesivă, de natură să oblige statul să o remedieze prin anularea acesteia sau înlocuirea ei cu o sancțiune mai puțin severă.

Concluzie: neîncălcare (douăsprezece voturi la cinci).

© Consiliul Europei/Curtea Europeană a Drepturilor Omului
Redactat de grefă, prezentul rezumat nu obligă Curtea.

Apăsați aici pentru a accesa *Note de informare privind jurisprudența* (Notes d'information sur la jurisprudence)